

ARKISTA TEKNOLOGIAA

*Vaimo, älä ole onneton
meillä melkein kaikki laitteet on
jotka kehitys on tuonut tullessaan
vaikka kaikki eivät niistä piittaa*

*Kerää kynttilät pois
emme tarvitse nyt romantiikkaa
Kun olen hankkinut meille tuvan täydeltä
elektroniikkaa*

Gösta Sundqvist ironisoi tekniikan kehitystä kolmekymmentä vuotta sitten julkaistussa kappaleessaan *Onnelliset*, josta ajan myötä on tullut suomalaisen populaarimusiikin klassikoita. Laulu soi myös komediaelokuvassa *Napapiirin sankarit* (2010, ohjaus Dome Karukoski), jossa pariskunnan avonnon ratkaisijana toimii digiboksi.

On meillä stereot, televisio, mikroaaltouuni ja videonaururi, on pakastin, kahvinkeitin, mikroprosessori ja pölynimuri. Koneista ja laitteista, joista kappaleessa laulettiin, on tullut lähes näkymätön osa arkista ympäristöämme. Arjen teknologia on sitä, joka ensin ”kotoutuu” osaksi arkeamme. Vähitellen lakkaamme kiinnittämästä siihen huomiota, silloin kun se toimii, mutta jonka toimimattomuus rikkoo arkeamme sujuvuutta. Arjen teknisistä laitteista voi tulla myös persoonamme jatkeita tai statusesineitä.

Teknologia on suhteessa myös sukupuolijärjestelmään. Edellä mainituissa populaarikulttuurin tuotteissa, laulussa ja elokuvassa, kodinkoneet hankki mies. Fiktiiviset esitykset ovat osa sitä neuvottelua, jossa teknologiat saavat kulttuuriset merkityksensä. Suhde arkiseen teknologiaan on aina vastavuoroista. Teknologia asettuu arkeemme, ja arjen muutokset vaikuttavat teknologisiin valintoihimme. Millaisella laitteella sinä valmistit aamulla kahvisi tai teesi? Millä välineellä päätit lähteä töihin?

Arki on tänä keväänä kiinnostanut sekä tutkijoita että suurta yleisöä. Tammikuussa

SISÄLLYS

Pääkirjoitus	3
AIV-menetelmä – suomalainen teknologinen järjestelmä Jarmo Pulkkinen	5
Uuden kynnyksellä – BBS-harrastajat Internet-omaksujina Mikko Hirvonen	19
Katsaukset Kuppikaakeleita, kittisavea ja klasuuri- piikkejä: Materiaaliteknen näkökulma kaakeliuunien valmistukseen Suomessa (Susanna Palovaara)	32
In memoriam Eric Walter Schalin (1925–2011) (Lars J. Hukkinen)	35
Seminaarit ja matkat Maailman tiede- ja teknologiamuseot koolla Kiinassa (Kimmo Antila)	36
Arvostelut Hyvinvointiyhteiskunnan teollisuusympä- ristöjä Tanskassa (Tuija Mikkonen)	40
Raha puhui: Raija Oranen avaa teollisuus- historiaa (Veijo Kauppinen)	42
THS ry: Kokouskutsu	44
Uutiset	45
Abstracts	50

2011 Helsingissä järjestetyillä Tieteen päivillä ratkottiin *Arjen arvoituksia* viiden päivän ajan eri tieteenalojen näkökulmista. Suurelle yleisölle suunnattu tiedetapahtuma järjestettiin nyt kolmannentoista kerran. Yleisöä tapahtuma keräsi lähes 13 000 kävijää ja verkossa tapahtumaa seurasi 3 000 ihmistä. Osa päivien ohjelmasta löytyy Helsingin yliopiston sivuilta videotallenteina, joten arjen arvoituksien ratkomista voi itse kukin jatkaa omalla arkisella teknologialla kotona. Suosittelemme lämpimästi tutustumista esimerkiksi teoreettisen filosofian professorin Ilkka Niiniluodon (HY) johtamaan tilaisuuteen *Ihminen tekniikan pauloissa*, jossa mm. professori Panu Nykänen (Aalto yliopiston teknillinen korkeakoulu) puhui *Arjen työkaluista*.

Arkisesta teknologian historiasta on tänä keväänä luennoitu myös Turun yliopistossa, jossa luentojen aiheina ovat olleet arkiset koneemme ja laitteemme: puhelin, radio, mikroaaltouuni ja auto sekä kaupunkiympäristön teknologia ja muutokset. Menneisyyden arjesta kiinnostuneita tutkijoita ja harrastajia palvelee myös uusi *Arjen historia* -verkkoportaali, josta lisää lehden uutisissa.

AIV-rehu ja AIV-voisuola ovat olleet merkittäviä teollisia keksintöjä, joilla on ollut vaikutusta myös arjen hyvinvointiin. Tässä lehdessä Jarmo Pulkkinen soveltaa Thomas P. Hughesin teknologisen järjestelmän käsitettä AIV-menetelmää tarkastelevassa artikkelissaan. Pulkkinen tuo historiankirjoitukseen uutta tietoa Artturi I. Virtasen (1895–1973) keksintöjen taustamotiiveista ja niiden laajemmasta merkitystä sekä luonteesta keksintöinä. Mikko Hirvonen tarkastelee artikkelissaan sitä, miten Internetiä edeltäneissä tietoverkoissa liikkuneet harrastajat ottivat netin vastaan 1990-luvun puolivälissä. Internetistä on tullut osa arke-

amme, mutta se ei ole saapunut koteihin ristiriidattomasti vaan erilaisten neuvottelujen ja pitkäkestoisten prosessien myötä.

Toimivaa arkea vuonna 2011 Tekniikan Waiheita -lehden lukijoille!

Teija Försti

Tieteen päivät 2011 tallenteet:
<http://video.helsinki.fi/tieteenpaivat2011/>

Tekniikan Waiheita on Tekniikan Historian Seura THS ry:n kustantama aikakauslehti. Lehti ilmestyy neljä kertaa vuodessa. Lehden tilaushinta on 31 e/ vuosi. Tilaukset ja osoitteenmuutokset: Sampsa Kaataja, sampska.kaataja@uta.fi, tai seuran [www-sivujen kautta](http://www.sivujen.kautta) (www.ths.fi) tai seuran postiosoitteeseen (ks. sivu 2). Tekniikan Historian Seuran jäsenille lehti lähetetään jäsenetuna. Kestotilaus jatkuu ilman eri uudistusta tilauksen peruutukseen asti. Tilauksen voi peruuttaa ilmoittamalla asiasta toimitukselle. Toimitus myy lehden vanhoja irtokappaleita, mikäli niitä on jäljellä. Toimitus- ja ilmoitusmateriaali sähköpostitse osoitteen tw.taitto@ths.fi. Normaali-postissa lähtettävän aineiston kohdalla ota yhteys toimitukseen (ks. toimituksen yhteystiedot s. 2). Lehti vastaanottaa julkaistavaksi kirjoituksia teknologian historian eri aloilta. Aineiston jättö: artikkeleiden osalta ota yhteys päätoimittajaan, muu aineisto numeroon 2/2011 6. toukokuuta ja numeroon 3/2011 19. elokuuta. Lehti ottaa arvosteltavaksi alalta kirjoitettuja julkaisuja, painotuotteita ja näyttelykäsikirjoituksia. Lehti ei palauta pyytämättä lähetettyjä tekstinäytteitä tai valokuvia. Valokuvien käsittelystä pyydetään sopimaan erikseen päätoimittajan kanssa. Artikkelien sisällöstä ja niissä esiintyvistä mielipiteistä vastaa kirjoittaja. Artikkelit tarkastetaan vertaisarviointimenetelmällä. Kuvamateriaalin luovuttaja vastaa kuvien julkaisu-oikeudesta. Yksityiskohtaiset kirjoitus- ja aineisto-ohjeet löytyvät Tekniikan Historian Seuran kotisivuilta <http://www.ths.fi/ohjeet.htm>.